

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАКАЗ

м. Київ

22 05 20 23 р.

№ 619

Про затвердження Типової програми підвищення кваліфікації педагогічних працівників щодо організації безпечного освітнього простору в закладі дошкільної освіти

Відповідно до абзацу двадцять сьомого частини першої статті 64 Закону України «Про освіту», підпункту 47 пункту 4 та пункту 8 Положення про Міністерство освіти і науки України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 16 жовтня 2014 року № 630 (із змінами), пункту 1.4.1.2 Стратегічної цілі 1.4 Оперативного плану Міністерства освіти і науки України на 2023 рік, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки від 10.01.2023 № 15,

НАКАЗУЮ:

1. Затвердити Типову програму підвищення кваліфікації педагогічних працівників щодо організації безпечного освітнього простору в закладі дошкільної освіти (далі – Типова програма), що додається.
2. Директорату дошкільної, шкільної, позашкільної та інклюзивної освіти (Єресько О.) забезпечити оприлюднення Типової програми на офіційному вебсайті Міністерства освіти і науки України.
3. Контроль за виконанням цього наказу покласти на заступника Міністра Є. Кудрявця.

Міністр

Оксен ЛІСОВИЙ

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Міністерства
освіти і науки України
22 05 2023 № 619

Типова програма
підвищення кваліфікації педагогічних працівників щодо організації
безпечного освітнього простору в закладі дошкільної освіти

Розробники: Косенчук О.Г., к.пед.н, доцент, начальник відділу дошкільної освіти Державної установи «Український інститут розвитку освіти», Стягунова О.О., к.пед.н, методист відділу дошкільної освіти Державної установи «Український інститут розвитку освіти»

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Загальні положення

Сучасний освітній простір закладу дошкільної освіти (далі – ЗДО) не є ізольованим від впливу зовнішніх і внутрішніх факторів, які можуть приносити як позитивний результат, так і породжувати загрози, небезпеки та ризики життю і здоров'ю учасників освітнього процесу, призводять до деструктивних змін у ньому. Організація безпечного освітнього простору в ЗДО, в якому комфортно почуватимуться всі учасники освітнього процесу, є першочерговим завданням для педагогів.

Типова програма підвищення кваліфікації педагогічних працівників щодо організації безпечного освітнього простору в ЗДО (далі – Програма) базується на державній політиці в галузі дошкільної освіти, що спрямовується на створення і підтримку безпеки й комфортності у соціальному та освітньому середовищах ЗДО; розроблена відповідно до стратегій підвищення безпеки освітнього простору, якості дошкільної освіти та професійного рівня педагогів дошкільної освітньої ланки.

Актуальність Програми полягає в необхідності напрацювання єдиних підходів щодо організації безпечного освітнього простору в ЗДО України.

Програму розроблено з урахуванням: Законів України «Про освіту», «Про дошкільну освіту», «Про внесення змін до деяких законів України щодо державних гарантій в умовах воєнного стану, надзвичайної ситуації або надзвичайного стану», наказів Міністерства економіки України «Про затвердження професійного стандарту «Керівник (директор) закладу дошкільної освіти», «Про затвердження професійного стандарту «Вихователь закладу дошкільної освіти», інструктивно-методичних листів про організацію освітнього процесу в ЗДО в умовах воєнного стану.

Цільова аудиторія: педагогічні працівники закладів дошкільної освіти (далі – слухачі).

Обсяг: 30 год. (1 кредит ЄКТС)

Форма підвищення кваліфікації: інституційна (очна, заочна, дистанційна), дуальна, на робочому місці. Форми підвищення кваліфікації можуть поєднуватись.

Основні види підвищення кваліфікації: навчання за програмою підвищення кваліфікації, участь у семінарах, практикумах, тренінгах, вебінарах, майстер-класах тощо.

Мета підвищення кваліфікації: формування та розвиток професійних компетентностей, знань, умінь і навичок педагогічних працівників ЗДО щодо організації безпечного освітнього простору.

Реалізація визначеної мети передбачає розв'язання таких завдань:

1. Поглибити знання слухачів щодо сучасних підходів до організації безпечного освітнього простору в ЗДО, змісту його основних компонентів;
2. Сприяти формуванню та розвитку професійних компетентностей слухачів щодо організації безпечного освітнього простору в ЗДО;
3. Формувати та розвивати в слухачів знання, уміння і навички, необхідні для організації безпечного освітнього простору в ЗДО;
4. Мотивувати педагогічних працівників ЗДО до постійного професійного розвитку.

Напрями підвищення кваліфікації: формування і розвиток професійних компетентностей відповідно до Професійних стандартів за професіями педагогічних працівників закладів дошкільної освіти (далі – Професійні стандарти) та Порядку підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2019 р. № 800.

Результати навчання

Підвищення кваліфікації педагогічних працівників ЗДО передбачає вдосконалення набутих та формування й розвиток нових загальних і професійних компетентностей, які сприятимуть організації безпечного освітнього простору в ЗДО:

компетентності керівника (директора) ЗДО:

загальні компетентності: громадянська (ЗК.01), соціальна (ЗК.02), культурна (ЗК.03), цифрова (ЗК.04), підприємницька (ЗК.05), етична (ЗК.06);

професійні компетентності: здоров'язберезувальна (А1), проєктувальна (А2), операційне управління закладом дошкільної освіти (Б1), організаційно-методична (Б2), комунікативна (Б3), здатність до

навчання впродовж життя (В1), інформаційно-комунікаційна (В2), лідерська (Г1), емоційно-етична (Г2), стратегічне управління та розвиток закладу дошкільної освіти (Г 1), стратегічна комунікація (Г 2), нормативно-правова (Г 3);

компетентності вихователя ЗДО:

загальні компетентності: громадянська (ЗК.01), соціальна (ЗК.02), культурна (ЗК.03), лідерська (ЗК.04), підприємницька (ЗК.05), етична (ЗК.06);

професійні компетентності: прогностична (А1), організаційна (А2), оцінювально-аналітична (А3), предметно-методична (А4), здоров'язбережувальна (Б1), проєктувальна (Б2), психо-емоційна (В1), педагогічне партнерство (В2), морально-етична (В3), здатність до навчання впродовж життя (Г1), інформаційно-комунікаційна (Г2).

Очікувані результати підвищення кваліфікації:

- розуміти значення безпечного освітнього простору в ЗДО, сучасні підходи до його організації;
- орієнтуватися в нормативно-правових та інструктивно-методичних матеріалах під час організації безпечного освітнього простору в ЗДО;
- застосовувати набуті знання, уміння і навички в практиці організації безпечного освітнього простору в ЗДО;
- моделювати безпечний освітній простір в ЗДО згідно з вимогами чинного законодавства, безпекової ситуації в громаді, враховуючи його структурні компоненти;
- усвідомлювати значення формування та розвитку професійних компетентностей для професійного розвитку.

Зміст програми та форми роботи

Зміст Програми передбачає теоретичну та практичну підготовку слухачів, а також виконання ними самостійної роботи.

Теоретична складова Програми зорієнтована на ознайомлення цільової аудиторії із сучасними підходами до організації безпечного освітнього простору в ЗДО, нормативно-правовим полем щодо його створення, структурними компонентами та особливостями моделювання.

Практична складова Програми спрямована на формування у слухачів здатності до організації безпечного освітнього простору в ЗДО, умінь до його моделювання, установок на безперервний особистісний та професійний розвиток.

Практичні завдання виконуються слухачами у перебігу практичних занять, що передбачені навчально-тематичним планом Програми.

Самостійна робота містить:

- завдання, що спрямовані на ознайомлення з нормативними та інструктивно-методичними документами, які регулюють питання організації безпечного освітнього простору ЗДО;
- завдання пошуково-дослідницького змісту, спрямовані на визначення ефективних шляхів та оптимальних підходів до організації безпечного освітнього простору в ЗДО, розвиток необхідних компетентностей;
- практичні завдання, які допоможуть у формуванні та розвитку знань, умінь і навичок педагогічних працівників ЗДО для організації безпечного освітнього простору в ЗДО;
- вправи, спрямовані на рефлексію.

Зміст програми складається з трьох модулів та семи взаємопов'язаних тем. На етапі завершення навчання за Програмою слухачі складають підсумковий тест із 20 питань. Максимальна кількість балів, яку можуть отримати учасники, – 100 балів. Прохідний бал – 84. Учасники, які успішно пройшли навчання та склали підсумковий тест, отримують сертифікат.

Кількість годин, що відводиться на засвоєння змісту Програми, складає: 30 год., з них: 10 год. – лекційні заняття, 12 год. – практична робота, 6 год. – самостійна робота, 2 год. – підсумкові заходи.

Навчально-тематичний план

Назва теми	Кількість годин				
	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Підсумковий тест	Усього
МОДУЛЬ 1. ВИМОГИ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ БЕЗПЕЧНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ В ЗДО					
Тема 1.1. Безпечний освітній простір в ЗДО: умови, підходи та особливості організації	2	2	-	-	4
Тема 1.2. Нормативно-правова підтримка організації безпечного освітнього простору в ЗДО		2	2	-	4
Всього за модулем	2	4	2	-	8
МОДУЛЬ 2. СТРУКТУРНІ КОМПОНЕНТИ БЕЗПЕЧНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ В ЗДО					
Тема 2.1. Фізичний компонент безпечного освітнього простору в ЗДО	2	2	-	-	4
Тема 2.2. Соціально-психологічний компонент безпечного освітнього простору в ЗДО	2	-	2	-	4
Тема 2.3. Інформаційний компонент безпечного	2	2	-	-	4

освітнього простору в ЗДО					
Разом за модулем	6	4	2	-	12
МОДУЛЬ 3. ПРАКТИКА ОРГАНІЗАЦІЇ БЕЗПЕЧНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ В ЗДО					
Тема 3.1. Розвиток професійних компетентностей педагогів для організації безпечного освітнього простору в ЗДО	2	2	-	-	4
Тема 3.2. Моделювання безпечного освітнього простору в ЗДО	-	2	2	-	4
Разом за модулем	2	4	2	-	8
Підсумкові заходи	-	-	-	2	2
Усього	10	12	6	2	30

Розподіл годин за видами діяльності є орієнтовним. Кількість годин на вивчення окремих тем може змінювати інституція – суб'єкт підвищення кваліфікації, в межах часу, передбаченого нормативними документами та Програмою, з урахуванням індивідуальних запитів і професійного досвіду педагогічних працівників.

Вибір форми організації освітнього процесу, методів і засобів навчання для досягнення результатів навчання, визначених Програмою, здійснює суб'єкт підвищення кваліфікації.

Система та критерії оцінювання результатів навчання педагогічних працівників визначаються суб'єктом підвищення кваліфікації.

ЗМІСТ ТИПОВОЇ ПРОГРАМИ

МОДУЛЬ 1. ВИМОГИ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ БЕЗПЕЧНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ В ЗДО

Тема 1.1. Безпечний освітній простір в ЗДО: умови, підходи та особливості організації

Визначення базових понять «безпека», «безпечний простір», «безпечний освітній простір в ЗДО».

Міжнародний та український досвід організації безпечного освітнього простору в ЗДО.

Сучасні підходи та стратегії щодо організації безпечного освітнього простору в ЗДО.

Основні компоненти безпечного освітнього простору в ЗДО.

Тема 1.2. Нормативно-правова підтримка організації безпечного освітнього простору в ЗДО

Нормативно-правові акти, які регулюють організацію безпечного освітнього простору в ЗДО.

Аналіз чинних нормативних документів.

Дотримання норм реалізації державних гарантій, визначених законами України щодо безпеки учасників освітнього процесу в ЗДО.

МОДУЛЬ 2. СТРУКТУРНІ КОМПОНЕНТИ БЕЗПЕЧНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ В ЗДО

Тема 2.1. Фізична безпека як компонент безпечного освітнього простору в ЗДО

Аналіз базового поняття «фізична безпека». Фізична безпека як основна потреба людини.

Основні чинники фізичної небезпеки.

Підходи до організації фізично безпечного освітнього простору на території та в приміщенні ЗДО. Безпечні локації та найпростіші укриття в ЗДО.

Організація діяльності ЗДО в період фізичної небезпеки. Дії учасників освітнього процесу ЗДО в умовах фізичної небезпеки.

Організаційна, методична та інформаційна підтримка фізичної безпеки в ЗДО.

Тема 2.2. Соціально-психологічна безпека як компонент безпечного освітнього простору в ЗДО

Аналіз базового поняття «соціально-психологічна безпека».

Складові соціально-психологічної безпеки, макро- та мікросоціальні рівні безпеки.

Соціально-психологічні загрози: несприятливий психологічний клімат, булінг, мобінг. Протидія соціально-психологічним загрозам: комфортна міжособистісна взаємодія, сприяння емоційному благополуччю дітей, педагогів та батьків, відсутність будь-яких проявів насильства та дискримінації.

Ресурсне забезпечення соціально-психологічної безпеки учасників освітнього процесу.

Організаційна, методична та інформаційна підтримка соціально-психологічної безпеки в ЗДО.

Тема 2.3. Інформаційна безпека як компонент безпечного освітнього простору в ЗДО

Аналіз базового поняття «інформаційна безпека».

Складові інформаційної безпеки: інформаційно-технічна безпека (сфера техніки, технологій, ресурсів тощо) та інформаційно-психологічна безпека (психіка людини, пізнання, безпосереднє спілкування). Особливості інформаційної безпеки в освітньому просторі закладу. Чинники негативного впливу інформації. Правила дотримання інформаційної безпеки в освітньому просторі ЗДО.

Ресурсне забезпечення інформаційного компонента безпечного освітнього простору в ЗДО.

Організаційна, методична підтримка та ресурсне забезпечення інформаційного компонента безпечного освітнього простору в ЗДО.

МОДУЛЬ 3. ПРАКТИКА ОРГАНІЗАЦІЇ БЕЗПЕЧНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ В ЗДО

Тема 3.1. Розвиток професійних компетентностей педагогів для організації безпечного освітнього простору в ЗДО

Професійні компетентності керівників та педагогів для організації безпечного освітнього простору в ЗДО відповідно до Професійного стандарту. Характеристика здатностей, знань, умінь і навичок, передбачених Професійним стандартом.

Навчання правилам безпеки педагогів ЗДО. Ресурсна підтримка розвитку професійних компетентностей педагогів для організації безпечного освітнього простору в ЗДО.

Ознайомлення керівників та педагогів з діагностичними методиками та допоміжними засобами для навчання дітей з особливими освітніми потребами та створенням безпечного інклюзивного середовища.

Тема 3.2. Моделювання безпечного освітнього простору в ЗДО

Успішні практики організації безпечного освітнього простору в ЗДО України. Моделювання безпечного освітнього простору в ЗДО з урахуванням його компонентів. Основні напрями діяльності керівників, вихователів-методистів, педагогів та іншого персоналу ЗДО під час організації безпечного освітнього простору.

Питання для самостійного опрацювання

1. Проаналізувати основні умови та сучасні підходи до створення безпечного освітнього простору в ЗДО України.
2. Сформулювати власне визначення поняття «безпечний освітній простір в ЗДО».
3. Підготувати інформаційне повідомлення «Світовий досвід створення безпечного освітнього простору в ЗДО».
4. Розробити інтерактивний кейс до теми «Нормативно-правова підтримка організації безпечного освітнього простору в ЗДО».
5. Підготувати інформаційне повідомлення «Державна політика щодо безпеки учасників освітнього процесу в ЗДО».
6. Проаналізувати основні чинники фізичної небезпеки, які перешкоджають безпеці учасників освітнього процесу в ЗДО.
7. Визначити послідовність дій учасників освітнього процесу в ЗДО у разі фізичної небезпеки.
8. Познайомитися з практиками організації безпечних локацій в ЗДО України. Підготувати інформаційне повідомлення «Організація безпечних локацій в ЗДО».
9. Навести приклади організації безпечних локацій в ЗДО з власної практики.
10. Проаналізувати макро- та мікросоціальні рівні безпеки для ЗДО, в якому працюєте.
11. Визначити вплив соціально-психологічних загроз на безпеку учасників освітнього процесу в ЗДО.
12. Опрацювати матеріали теми «Соціально-психологічна безпека освітнього простору в ЗДО». Скласти перелік питань, які потребують подальшого розгляду (до 10).
13. Охарактеризувати складові інформаційної безпеки освітнього простору в ЗДО.
14. Визначити переваги та недоліки дистанційної форми організації освітнього процесу в ЗДО у період несприятливих ситуацій з позиції забезпечення інформаційної безпеки.
15. Визначити негативні впливи, які несе інформація про воєнні події на дитину та шляхи їх попередження.

16. Проаналізувати рівень сформованості власних професійних компетентностей для організації безпечного освітнього простору ЗДО відповідно до Професійних стандартів.
17. Скласти перелік власних знань, умінь і навичок, передбачених Професійним стандартом для організації безпечного освітнього простору в ЗДО, які потребують розвитку та вдосконалення.
18. Визначити найбільш актуальні теми щодо навчання правилам безпеки педагогів ЗДО.
19. На основі професійних стандартів розробити та презентувати міні-опитувальники для керівників та вихователів ЗДО «Професійні компетентності для організації безпечного освітнього простору ЗДО».
20. За результатами проведеного самоаналізу рівня сформованості професійних компетентностей для організації безпечного освітнього простору ЗДО відповідно до Професійних стандартів сформулювати перелік тем для підвищення кваліфікації.
21. Познайомитися з успішними практиками організації безпечного освітнього простору в ЗДО України.
22. Проаналізувати основні компоненти моделі безпечного освітнього простору в своєму ЗДО.
23. Визначити основні напрямки діяльності керівників, вихователів-методистів, педагогів та іншого персоналу ЗДО під час організації безпечного освітнього простору.

Перелік практичних завдань

1. Підібрати та презентувати інтерактивні вправи для опанування педагогами теми «Безпечний освітній простір в ЗДО: умови, підходи та особливості організації» (на вибір):
 - для засвоєння базових понять теми;
 - для проведення порівняльного аналізу українського та міжнародного досвіду створення безпечного освітнього простору в ЗДО;
 - для визначення сучасних підходів та стратегій організації безпечного освітнього простору в ЗДО;
 - для характеристики основних компонентів безпечного освітнього простору в ЗДО.
2. Познайомитися з досвідом роботи закладів освіти Ізраїлю щодо створення безпечного освітнього простору. Узагальнити та презентувати інформацію (<http://surl.li/ekyjk>).
3. Розробити міні-опитувальник для педагогів за темою «Безпечний освітній простір в ЗДО: умови, підходи та особливості організації».
4. Проаналізувати нормативно-правові акти з питань організації безпечного освітнього простору ЗДО на офіційних сайтах Міністерства освіти і науки України (далі – МОН), Державної служби України з надзвичайних ситуацій тощо. Доповнити та упорядкувати чинну

нормативно-правову базу на офіційному сайті ЗДО в рубриці «Нормативно-правова база».

5. Розробити інтерактивний кейс до теми «Нормативно-правова підтримка організації безпечного освітнього простору в ЗДО».

6. Проаналізувати чинні нормативні документи щодо регулювання організації безпечного освітнього простору в ЗДО. Визначити питання, що потребують доповнень та роз'яснень; сформулювати питання для уточнення. Презентувати результати.

7. Проаналізувати територію та будівлі власного ЗДО з позиції фізично безпечного простору. Результати представити у вигляді таблиці:

Чинники фізичної небезпеки	Наявні безпечні умови	Створює небезпеку
Природні		
Техногенні		
Воєнні дії		

8. Розробити пам'ятку (буклет, чек-лист) для педагогів ЗДО щодо організації безпечних локацій в закладі (бомбосховище, укриття, захисна споруда, безпекова кімната, безпечна реакриція тощо).
9. Запропонувати педагогічний супровід перебування дітей в безпечних локаціях ЗДО (ігри, розвивальні заняття, фізична активність тощо). У презентації визначити вік дітей, час в розкладі дня та опис активностей.
10. Підготувати інформацію для батьківського стенду (сторінки на сайті) щодо дій в період повітряної тривоги.
11. Проаналізувати соціально-психологічний компонент безпечного простору власного ЗДО. Результати представити у вигляді таблиці:

Соціально-психологічні загрози безпеки учасників освітнього процесу	Наявні безпечні умови			Створює небезпеку		
	для дітей	для батьків	для педагогів	для дітей	для батьків	для педагогів
несприятливий психологічний клімат						
булінг						
мобінг						
дискримінація						

12. Розробити порадики для педагогів ЗДО та батьків з питань протидії булінгу в дитячому колективі.
13. Розробити інтерактивний методичний кейс для створення сприятливого психологічного клімату та зниження рівня тривожності дітей через військові дії.
14. Проаналізувати архітектурну доступність свого ЗДО з позиції безпеки. Результати представити у вигляді таблиці:

№	Компоненти архітектурної безбар'єрності ЗДО	Стисла характеристика	Можливі загрози в екстреній ситуації
1.	Зона паркування транспорту		
2.	Шляхи руху		
3.	Входи/виходи		
4.	Двері		
5.	Сходи/пандуси		
6.	Коридори		
7.	Ліфти та підйомні пристрої		
8.	Візуалізація простору		
9.	Санітарні приміщення		
10.	Групові приміщення		
11.	Фізкультурна зона		
12.	Ресурсна кімната		

15. Розробити порадики для педагогів ЗДО з питань вибору форми організації дошкільної освіти в період несприятливих ситуацій та воєнної загрози.
16. Створити та презентувати чек-лист для батьків «Інформаційна безпека дитини під час воєнного стану».
17. Скласти пам'ятку (порадики, хелпер, навігатор тощо) для педагогів щодо запобігання негативним впливам інформації на психіку дітей.
18. Розробити систему заходів (дорожню карту) для професійного розвитку керівників/педагогів з питань організації безпечного освітнього простору ЗДО.

19. Розробити тренінгове заняття для керівників/педагогів на тему «Технології організації безпечного освітнього простору ЗДО».
20. Розробити інтерактивний кейс з метою підтримки розвитку професійних компетентностей педагогів для організації безпечного освітнього простору в ЗДО.
21. Познайомитися з успішними практиками організації безпечного освітнього простору в ЗДО України. Представити прийоми, які слід врахувати для власної практики.
22. Розробити та презентувати модель безпечного освітнього простору в ЗДО з урахуванням його компонентів.
23. Проаналізувати основні напрями діяльності керівників, вихователів-методистів, педагогів та іншого персоналу під час організації безпечного освітнього простору в ЗДО. Результати представити в таблиці:

Компоненти безпечного освітнього простору	Основні дії		
	керівник (директор)	вихователь-методист	вихователь
Фізична безпека			
Соціально-психологічна безпека			
Інформаційна безпека			

Список рекомендованої літератури

Нормативно-правові документи:

1. Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
2. Закон України «Про дошкільну освіту» від 11.07.2001 № 2628-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2628-14#Text>
3. Постанова Кабінету Міністрів України від 12.03.2003. № 305 «Про затвердження Положення про заклад дошкільної освіти». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/305-2003-%D0%BF#Text>
4. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 07.04.2023 № 301-р «Про схвалення Концепції безпеки закладів освіти». URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-skhvalennia-kontseptsii-bezpeky-zakladiv-osvity-i070423-301>
5. Наказ МОН від 12.01.2021 № 33 «Про затвердження Базового компонента дошкільної освіти (Державного стандарту дошкільної освіти) нова редакція». URL: <https://ips.ligazakon.net/document/MUS34727>
6. Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 24.03.2016 №234 «Про затвердження Санітарного регламенту для дошкільних навчальних закладів». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0563-16#Text>
7. Наказ Міністерства економіки України від 28.09.2021 №620–21 «Про затвердження професійного стандарту «Керівник (директор) закладу дошкільної освіти». URL: [file:///C:/Users/User/Downloads/61727cd1f033d706983803%20\(4\).pdf](file:///C:/Users/User/Downloads/61727cd1f033d706983803%20(4).pdf)
8. Наказ Міністерства економіки України від 19.10.2021 №755–21 «Про затвердження професійного стандарту «Вихователь закладу дошкільної освіти». URL: [file:///C:/Users/Admin/Downloads/61727cdc64def816302302%20\(2\).pd](file:///C:/Users/Admin/Downloads/61727cdc64def816302302%20(2).pd)
9. Лист МОН від 14.08.2020 № 1/9-436 «Про створення безпечного освітнього середовища в закладі освіти та попередження і протидії булінгу (цькування)». URL: https://drive.google.com/file/d/1nTDyYVLH7KHAyJYV-rbSa_NZ_ZrEBDxA/view
10. Лист МОН від 29.03.2022 № 1/3737-22 «Про забезпечення психологічного супроводу учасників освітнього процесу в умовах воєнного стану в Україні» URL: [file:///C:/Users/User/Downloads/62441a251c4bd330828292%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/User/Downloads/62441a251c4bd330828292%20(1).pdf)
11. Лист МОН від 02.04.2022 № 1/3845-22 «Про рекомендації для працівників закладів дошкільної освіти на період дії воєнного стану в Україні». URL: <https://osvita.ua/legislation/doshkilna-osvita/86206/>
12. Лист МОН від 25.04.2022 № 1/4428-22 «Методичні рекомендації щодо проведення просвітницької роботи з учасниками освітнього процесу в закладах дошкільної освіти з питань уникнення враження мінами, вибухонебезпечними предметами та ознайомлення з правилами поведінки в надзвичайних ситуаціях» URL: https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-metodichni-rekomendaciyi-1_442822
13. Лист Державної служби України з надзвичайних ситуацій від 14.06.2022 № 03-1870/162-2 «Про організацію укриття працівників та дітей у закладах освіти» URL: <https://ips.ligazakon.net/document/FN074069>
14. Лист МОН від 22.06.2022 № 1/6894-22 «Про методичні рекомендації щодо організації освітнього процесу в закладах дошкільної освіти в літній період». URL: <https://osvita.ua/legislation/doshkilna-osvita/86744/>
15. Лист МОН від 26.07.2022 № 1/8462-22 «Про оптимізацію виконання заходів з підготовки закладів освіти до нового навчального року та опалювального сезону в умовах воєнного стану». URL: <file:///C:/Users/User/Downloads/62e0f2dfad662566428240.pdf>

Основна література:

1. Артемова Л. Зберегти дітей — гуманітарна місія сьогодення. *Дошкільне виховання*. 2022. № 3-4. С. 3-4. URL: file:///C:/Users/User/Downloads/dv2022-3-4_p3.pdf
2. Безпечний простір. Корекційно-розвиткова програма формування стійкості до стресу в дітей дошкільного віку та школярів : навч.-метод. посіб. Вид. 3-тє, доп., виправ. / Богданов С. О. та ін. / заг. ред. : Чернобровкін В. М., Панок В. Г. Київ : Унів. вид-во ПУЛЬСАРИ, 2021. 368 с. URL: <http://surl.li/csksa>
3. Богуш А. Дитинство в ціннісному вимірі. *Дошкільне виховання*. 2022. № 7/8. С. 3-6. URL: [file:///C:/Users/User/Downloads/dv2022-7-8_p3%20\(1\).pd](file:///C:/Users/User/Downloads/dv2022-7-8_p3%20(1).pd)
4. Гура О. Організація роботи з дітьми в захисних спорудах чи бомбосховищах. *Дошкільне виховання*. 2022. № 7/8. С.24-25. URL: [file:///C:/Users/User/Downloads/dv2022-7-8_p24%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/User/Downloads/dv2022-7-8_p24%20(1).pdf)
5. Загородня Л. Сигнал тривоги? Як діяти педагогу. *Дошкільне виховання*. 2022. № 9. С. 6-7. URL: <https://jmil.com.ua/dv/2022-9/p6>
6. Захист і самопоміч у надзвичайних ситуаціях. Посібник для самостійного вивчення населенням способів захисту від надзвичайних ситуацій та дій у разі їх виникнення. Текст і редакція Осипенко С. І., Ткач О. В. – К., 2019. 48 с. URL: https://drive.google.com/file/d/1hnxYclffAZ0jOrLFUCfs_AVZiDa-MP_u/view
7. Кондратець І. Мистецтво жити в невизначених умовах. *Дошкільне виховання*. 2022. № 9. С. 8-9. URL : <https://jmil.com.ua/dv/2022-9/p8>
8. Кондратець І. Спочатку надіньте кисневу маску на себе, або Як формувати психологічну стійкість *Дошкільне виховання*. 2022. № 3-4. С. 9-10. URL: file:///C:/Users/User/Downloads/dv2022-3-4_p9.pdf
9. Малишева Н. Як створили освітнє середовище, яке мотивує, активізує, зберігає та розвиває. *Практика управління дошкільним закладом*. 2021. № 1. С. 6-23. URL: <https://ezavdnz.mcfr.ua/867225>
10. Косенчук О., Стягунова О. Безпека освітнього простору закладів дошкільної освіти в умовах воєнного стану. *Духовність особистості: методологія, теорія і практика* : збірник наукових праць / Гол. редактор Г. П. Шевченко. – Вип. 3 (105). – Київ: вид-во СНУ ім. В. Даля, 2023.
11. Нечепорчук А. Новий освітній простір: безбар'єрність. Інформаційний посібник – Київ, 2019. – 151 с. URL: <http://surl.li/gptjf>
12. Освітнє середовище закладу дошкільної освіти: технології проектування : навч.-метод. посібник / О. Д. Рейпольська, І. М. Гудим, Л. І. Зайцева та ін.; за ред. О. Д. Рейпольської. — Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2021. 222 с. URL: <http://surl.li/eahhh>
13. Пожежна безпека: рекомендації для ОТГ та керівників закладів освіти. *Практика управління дошкільним закладом*. URL: <https://ezavdnz.mcfr.ua/book?bid=38757>
14. Протидія булінгу в закладі освіти: системний підхід. Методичний посібник. / Андрєєнкова В. Л., Мельничук В. О., Калашник О. А. – К.: ТОВ «Агентство «Україна», 2019. – 132 с. URL: <http://surl.li/agfoo>
15. Цюман Т. П., Бойчук Н. І. Кодекс безпечного освітнього середовища: метод. посіб. / за заг. ред. Цюман Т. П. – К. : ??? – 2018. – 56 с. URL: https://rada.info/upload/users_files/44118951/e4a7f5c3fc0cfac0b6177bfcf1792aa5.pdf
16. Шевчик Н. Не просто укриття, а простір для життя. Досвід облаштування кімнати безпеки у ЗДО *Дошкільне виховання*. 2022. № 7/8. С.26-27. URL: file:///C:/Users/User/Downloads/dv2022-7-8_p26.pdf
17. Як створити внутрішню систему забезпечення якості освіти. *Практика управління дошкільним закладом*. URL: <https://ezavdnz.mcfr.ua/book?bid=38817>

Додаткова література:

1. Абетка безпеки. Матеріали Державної служби надзвичайних ситуацій в Україні URL: <https://dsns.gov.ua/abetka-bezpeki>
2. Інформаційний комікс для дітей «Поради від захисника України»; URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/poradi-vid-zahisnika-ukrayini-mon-rozrobilo-informacijnij-komiks-dlya-ditej-u-voyennij-stan>
3. Ройз С. Супергерої безпеки. Як підготувати дітей до можливих надзвичайних ситуацій. Посібник для батьків. URL: <http://surl.li/bkwpc>
4. Створення безбар'єрного середовища та соціальна інклюзія: світовий досвід для України : аналіт. доп. / [Зубченко С. О., Каплан Ю. Б., Тищенко Ю. А.]. – Київ: НІСД, 2020. – 24с. URL: <https://niss.gov.ua/sites/default/files/2021-01/dopovid.pdf>
5. Фізична безпека дітей під час війни. Правила поведінки в евакуації, на окупованих територіях і в зоні бойових дій. URL: <http://surl.li/bqalp>
6. Як вижити під час надзвичайної ситуації та під час війни: легко про серйозне. Практичний poradnik. Упорядники: Н. Нечаєва-Юрійчук, О. Танасійчук, О. Ноздрачов, С. Дмитрієв. URL: <http://surl.li/elj1q>

**Генеральний директор
директорату дошкільної,
шкільної, позашкільної
та інклюзивної освіти**

Олег ЄРЕСЬКО